

Izhaja vsak petek z datumom naslednjega dne.

Uredništvo in upravništvo
»Zarja«
v Ljubljani,
Dalmatinova ulica številka 3.

Sprejemajo se le frankirani dopisi. Rokopisi se ne vračajo.

ZARJA

Socialistično glasilo.

Posamezna številka stane 1 Din

Narcčina po pošti z dostavljanjem na dom 4 Din mesečno. Za Nemčijo 5 Din., za drugo inozemstvo in Ameriko 6 Din.

Reklamacije so poštnine proste.

— Oglasi po dogovoru. —

Proletarci vseh dežel, združite se!

V Ljubljani, v soboto 2. decembra 1922.

Ne demagogija, resno delo vodi k zmagi!

V boj, vsi, do zadnjega moža!

Stojimo tik pred največjim političnim bojem, ki ga je bojeval kedaj ljubljanski proletarijat in z njim vse ljubljansko delavno ljudstvo.

Štirideset let je ljubljansko reakcionarno „naprednjaštvo“ neomejeno paševalo na ljubljanskem mestnem magistratu in skrbelo le za svoje „porodice“ in politične priganjače. Ko so se lani proletarske stranke spontano združile in prevzele mestno gospodarstvo v svoje roke, so ga našle v naravnost strašnem stanju.

bilanca liberalnega gospodarstva

zadnjih štirideset let! Ta liberalni režim ni imel denarja za najprimitivnejše potrebščine revnih slojev, ker je dajal stotine milijonov, ki so bile nakopičene v ljubljanski Mestni hranilnici na razpolago ob izredno nizkih obrestih svojim bankam, da so z njimi bogatele.

Ko je po dolgih šikanah prevzel zadnji občinski svet vendarle mestno gospodarstvo v svoje roke, se je spraval takoj z vso vnemo na kidanje tega Augiževega hleva. Čez noč je z železno pestjo izboljšal strašne razmere v ubožnicah in hiralnicah, sklenil sezidati prepotrebni novi magistrat, tržnico, ljudsko kuhinjo, elektrarno, klavnico itd., izdelal

koruptni režim,

ki davi danes vso državo, njim, njihovim žepom in njihovim bankam na ljubo razpustil legalno izvoljeno in legalno delujoče mestno zastopstvo, za vzrok je pa navedel povišanje plač mestnim uslužbencem. Na mestnem magistratu pa sedi danes

tepta vsa demokratična načela.

Peščica ljubljanskih bankokratov in od njih odvisnih priganjačev je hotela z novim volilnim redom prisiliti ljubljansko prebivalstvo, da klone glavo pod njihovimi biči.

To je končno vzbudilo ponos in samozavest ljubljanskega delavnega ljudstva, to je vse one ogromne večine ljubljanskega prebivalstva, ki si s poštenimi ročnim ali duševnim delom služi svoj vsakdanji kruh. Vse

„Zvezo delovnega ljudstva“,

ki je danes glasnica ogromne večine ljubljanskega prebivalstva. Z „Zve-

današnjega koruptnega režima,

ki je spraval našo državo in njeno prebivalstvo na rob propada. S to „Zvezo“ hoče delovno ljudstvo manifestirati proti današnjemu režimu batin, korupcije, nasilja, podkupljanja, brezpravja, bankokratstva, balkanizma, reakcije in socialnih krivic. S to „Zvezo“ hoče ljubljansko prebivalstvo odločno pokazati

nju. Mestne finance so bile v neredu in gospodarstvo visoko pasivno, ceste in ulice slabše kot v zadnji gorski vasi, ubožnice in hiralnice zasteničene in z neužitno hrano, velik del revnega prebivalstva je prezebal po kletah, vagonih in gnilih lesenih barakah, vodovod je grozil vsak dan, da odpove, elektrarna in plinarica nista mogli dajati niti najpotrebnejše razsvetljave več, o mestni tržnici ni bilo sledu, razmere v klavnici so vpile do neba itd. itd. To je bila

načrt za ureditev pravnih razmer nižjih mestnih uslužbencev ter preskrbel tudi za pokritje tozadevnih izdatkov s pravičnimi davki, ki bi prizadel v prvi vrsti tiste, ki so si nakopičili pred, med in po vojni velika bogastva, ne pa samo revežev, kjer je liberalna gospoda doslej vedno iskala potrebne dohodke. Segel je tudi v razmere pri Mestni hranilnici, povišal tam obrestno mero in pripravljaj ustanovitev komunalne banke, ki bi financirala nova mestna podjetja.

Ti sklepi, namenjeni blagru revnih slojev, so pa zadeli v živo bogato ljubljansko „naprednjaštvo“ in napenjali so vse sile toliko časa, da je

kakor v časih najhujšega avstrijskega terorja — vladni komisar.

Da bi dobila neznatna peščica „naprednjaške“ gospode za naprej zopet v roke mestno gospodarstvo in milijone Mestne hranilnice, je razveljavila zakoniti občinski volilni red ter zvarila takega, ki

socialno čuteče stranke so se zavedale, da hoče ljubljansko prebivalstvo brez ozira na posamezne programatične razlike složne fronte proti nasilju reakcionarnih mogočnejšev, ker le tak enoten nastop more danes zlomiti bankokratski atentat na našo Ljubljano. V smislu enoglasnih zahtev svojih volivcev so ustvarile vse socialne stranke za te občinske volitve

zo“ hoče delovno ljudstvo manifestirati enoglasno obsodbo

zobe režimu, ki cinično vleče za nos sestradano uradništvo, ki tepta najprimitivnejše pravice delavstva in ki uničuje gospodarsko malega človeka sploh.

Nastop „Zveze delavnega ljudstva“ je dalje enodušna manifestacija ljubljanskega prebivalstva za

zakonodajno in finančno avtonomijo

Slovenije, ki so jo raztrgali in ji odvzeli še celo one pravice, ki jih je imela že pod Avstrijo, samo zato, da jo lažje eksploatira klika političnih špekulantov, ki so se pririli po vojai s čudnimi sredstvi do politične moči in davijo, izžemajo in plenijo „osvojeneno“ slovensko ljudstvo. Slovensko delavno ljudstvo je do grla sito demagoških fraz, o „osvobojenju“, „zedinjenju“ itd., ki tvorijo le krinko političnim špekulantom in nikdar sitim bankokratom, da s takim slepilom gospodarsko plenijo in politično

terorizirajo Slovenijo in slovensko delavno ljudstvo. Enodušen nastop „Zveze delavnega ljudstva“ je spontana manifestacija za idejo svobodne demokratične in socialno pravične zedinjene Slovenije, ki jo je degradiral vladajoči režim na nivo zadnje kolonije.

Nastop „Zveze delavnega ljudstva“ je končno enodušna manifestacija širokih slojev ljubljanskega prebivalstva, ki tvori ogromno večino za

avtonomno, svobodno, demokratično in socialno pravično Ljubljano,

ki je štirideset let ječala pod jarmom „naprednjaških porodic“ in bank. Konec mora biti lažidemokratstva in lažinaprednjaštva. Prišla je ura, da mora končno tudi na ljubljanskem magistratu zavladati tisto delavno ljudstvo, ki nosi vsa bremena, a se ga je štirideset let porivalo izpred magistratnih vrat. Prišla je ura obračuna z dosedanji gospodarji Ljubljane, ura obračuna z onim režimom na ljubljanskem mestnem magistratu, ki ni poznal reveža ter ni imel ne volje in ne smisla za najprimitivnejša socialna vprašanja, z onim režimom, ki je v časih najhujšega pomanjkanja — odpravil celo mestno aprovizacijo na ljubo veletrgovcem. Štirideset let je napredna ljubljanska gospoda delala zase, sedaj hočejo delavni sloji ljubljans-

skega prebivalstva, da se dela zanje. Ni ne vode, ne kurjave, ne razsvetljave, ne stanovanj, ne aprovizacije, ne ničesar in za vse to hoče „Zveza delavnega ljudstva“ poskrbeti z energičnimi koraki v smislu svojega delavnega programa. Da je ta njena volja resna in neomajna, je pokazalo že delovanje zadnjega občinskega sveta, katerega je pa vladajoči režim baš vsled tega protipostavno razgnal.

Da bo „Zvezi“ omogočeno izvršiti svoj, širokim slojem ljubljanskega prebivalstva posvečeni program, je pa dolžnost vsakega zavednega volivca, ki čuti na svoji koži pogubonosne posledice današnjega režima, od uradnika do ročnega delavca, da brezpogojno izvrši svojo volilno dolžnost in tako manifestira proti

rušilcem sloge delovnega ljudstva,

ki mu padajo v hrbet v najtežjem boju. V prvi vrsti morajo biti te volitve enodušna obsodba takozvanih Narodnih „socialistov“, ki so se vsled svoje odvisnosti od velikih ljubljanskih bank prodali oni kliki, ki je štirideset let gospodarila na mestnem magistratu in ki nosi vso odgovornost za dosedanji magistratni protiljudski režim in žalostno razsulo mestnega gospodarstva ter je povzročila razveljaljenje vseh, ljudskemu blagru posvečenih sklepov zadnjega občinskega sveta. Narodni „socialisti“ so se s tem sami izločili iz

vrst poštenih ljudskih strank in čast vsega delavnega ljudstva zahteva, da obračuna s tem plačanim izdajstvom.

Enako mora delavno ljudstvo na nedvoumen način energično obsoditi izdajstvo Bernotove kilike, ki pada delavnemu ljudstvu v njegovem največjem boju v hrbet in ruši njegovo slogo, ki mu je danes potrebnejša kot kedaj poprej. S tem so se Brnotovci vedoma ali nevedoma postavili v službo bankokratske gospode.

Pri volitvah gre za

čast in ponos

širokih slojev ljubljanskega prebivalstva, gre za čast ljubljanskega prebivalstva sploh, ki mora pokazati, da se ne ukloni nasilju, gre pa še zlasti za čast in ponos delavstva, ki mora pokazati, da tvori ono ogrom-

no večino ljubljanskega prebivalstva, vsled česar mora biti tudi ono gospodar Ljubljane. Vse zavedno ljubljansko prebivalstvo, zlasti pa vse delavstvo bo volilo zato enoglasno samo edino svojo zastopnico, to je

Zvezo delovnega ljudstva.

Vrzite dne 3. decembra kroglico v drugo skrinjico!

Krčevito se branijo očitka o izdajstvu.

Volilni boj za ljubljansko občino se je razvil do strasti. Najbolj se penijo v tem boju in jeze narodni socialci, ki so tako žalostno šli za oprode tistim, ki so vodili v Ljubljani štirideset let protidelavsko politiko. Vemo, da jih je sram, ker poljubljajo roko onemu, ki je ošvrknil ljubljanske volilce ne le s pasjim bičem ampak z gorjačo s tako silo, da ne bi desetletja več prišli k sebi glede sodelovanja v občinskem svetu ljubljanskem. Da, takemu dobrotniku treba da poljubiš roko, se mu klanjaš in mu opraviš kuljevo službo!

V listih se opravičujejo, po shodih in izjavah zagotavljajo in prisežajo, da so nedolžni. Resnica je pa le, da so šli sami k dr. Ravniharju ter da so držali dve železi v ognju takrat, ko so se pogajali z zvezo delovnega ljudstva, z namenom, da izdajo ali zvezo delovnega ljudstva ali pa stare demokrate, kar ni častno za može. Pri vsem tem pa ne gre toli-

ko za to, marveč glavno gre za to, da so se narodni socialci zvezali z ljudmi, ki so vzeli dvetretjini volilne pravice in neopravičeno razpustili prejšnji občinski svet.

V tem dejanju tiči vse ogromno izdajstvo; to dokazuje, da se narodni socialci hočejo le igrati z delavstvom in socializmom.

Vse opravičevanje je morda za ušesa prijeto, a dejanja se z izgovori ne opraviči niti ne omili, ker se ni bilo potrebno odreči orožnim pravicam tudi tedaj ne, če ne bi se bili prodali onim, ki so vas in nas oropali.

Prepričani smo, da bodo narodni socialci to veliko napako uvideli kakor so že uvideli več napak, ki so jih napravili v zadnjih dveh letih.

Volilci sploh pa naj se v nedeljo zavedajo, da vsak duševno ali fizično delovni volilec stori isto izdajstvo nad seboj, če ne vrže kroglico v drugo skrinjico.

Zajednica in demokrati se zedinijo.

Zgodilo se je! Pisali smo že, da je boj med demokrati in zajedničarji le pesek v oči nepoučeni javnosti.

Te dni sta pa res, kakor se nam poroča, sklenila upravna odbora Jadranske banke in Slavenske banke (torej Kamenarovič in Praprotnik), da se združita obe banki. Zaradi teh dveh bank se je vnel prepir in nastali so stari in mladi demokrati, katerim so morali priskočiti na pomoč narodni socialci, ki se zavedajo svoje nenačelnosti.

Volilci, vprašamo Vas, kje je tukaj načelnost, kje je boj proti režimu, o katerem govore toliko stari demokrati in narodni socialci? **Ta dogodek, upamo, bo prepričal tudi narodne socialce, da so bili vsi, razen nekaterih voditeljev, opeharjeni.**

S sklepom upravnih odborov obeh bank je podan tako jasen dokaz, da gresta obe stranki, demokratska in zajedničarska, v najlepšem bratskem objemu v volilni boj proti vsem tistim volilcem, ki jih je režim oropal volilne pravice, za oblast v Ljubljani, s katero bi vodili svojo dosedanja politiko proti večini ljubljanskega prebivalstva.

Sklep, ki ga niso mogli odložiti do volitev, je še bolj jasen dokaz, kako silno teže po zmagi.

Atentat za atentatom na pravice ljudstva napravljajo ti ljudje. Volilci bodite pozorni, da Vas na dan volitev ne presenečijo!

Nihče naših volilcev naj ne ostane doma!

Za Vašo čast gre! Za pravice volilcev! In sovražnik je močan!

Trgovski nastavljenici! Premišljajte!

Pomočniški zbor vodi pogajanja za zboljšanje vašega gmotnega položaja. Veste sami, da se vleče to gibanje že 4 mesece. Veste pa tudi, da imajo glavne vloge: Tori, mladinski kandidat na eni, Jelačin zajedničarski kandidat na drugi strani.

Gremij trgovcev se je ta teden dvakrat sestel, da je razpravljal o svojih interesnih zadevah. Za pogajanja pa ni imel časa.

Sedaj pa Vas vabijo mladini in starini na volitve, ne pa na pogajanja!

Vaše mesto je v „Zvezi delavnega ljudstva“!

Brnot v volilnem boju.

V volilni boj posega tudi duhoviti Brnot Zvonimir. — Njegovo odvisno kolo v glavi se je v tem času trikrat zavrtelo in Brnot je zato trikrat svoje moško naziranje in prepričanje izpremenil. Ko je bil razpuščen občinski svet, je Brnotu narokovala oportuniteta, da se je nad razpustom zgražal, maščevanje obetal, boj prerokoval in pridigoval. — Drugič, ko je stopil na plan, pa je Brnot že začel goniti lajno o predvolitvah. Ko pa je po „Napreju“ razlagal svoje modrosti, je že vedel povedati, da so „Jutrovci“ edino dosledni in da jih je zato pustiti v miru. — Da, Jutrovci so dosledni, toda dosledni v teptanju delavskih pravic, političnih in gospodarskih. — Čemu jih potem napadati, raje napadem proletarijat, tako je sodil Brnot. To izpreminjanje se je zdelo Brnotu potrebno, da je mogel razcepiti vse ljubljansko delavstvo objemajočo Zvezo delavnega ljudstva.

Brnota niso brigale krivice, prizadejane proletarijatu. Brnota so brigale predvolitve, ki so neizvedljive in nezmislne. Bedi delavstva je Brnot nadrejal predvolitve. Ker pa je ogromna večina bila drugega Brnotu nasprotnega naziranja, zato je šel in hodi svoja pota, ker se še nikdar ni ravnal po načelu; večina odločuje.

Kakor je Brnot obsojal na eni strani razpust občinskega sveta, tako je bil v isti sapi vesel, da mu bo dana prilika, potisniti delavstvu v rebra strupen nož. Nož, ki naj onemogoči, da bi delavstvo kljub nasilju in krivičnemu volilnemu redu izpričalo, da se proti njemu ne da vladati in da ne trpi krivic.

Zato je Brnot postavil svojo listo. — Listo, ki seveda gazi statut, nasprotuje strankinim določilom, ti-

stim določilom, na katera prisega in se opira Brnot, kadar mu to prija, kadar odgovorja to njegovim osebnim namenom in nameram. Brnot pravi: tudi upokojenci naj pridejo do besede! Dobro je! Vprašamo pa Brnota: Kaj ni dano v socialističnem komunalnem programu skrbi za revne, vpokojene, delanezmožne važno mesto? Vprašamo Brnota: Kaj ne tvori skrb za vpokojene važno nalogo socialistične komunalne politike? Zakaj ne bi ostali socialistični kandidati zastopali tudi teh interese?

Na dlani leži: v zlobi ustvarjena posebna lista je zabeljena še z opravičilom najgrše demagogije! — Brnotu Zvonimirju je skrb za vpokojence deveta briga. Glavna in edina briga mu je bila razdreti Zvezo delavnega ljudstva. Tej brigi je vpregel tudi uboge vpokojence. Iz bede vpokojencev kuje Brnot svoj kapital.

Sedaj pridiguje Brnot po shodih in priporočila to svojo listo. Taktiko pa je sedaj popolnoma izpremenil. Dočim je obljuboval za svoj mandat proletarijatu nebesa, pravi, da ne obljubuje sedaj ničesar. Demagogija, zloba je bilo njegovo početje takrat, dvakratna demagogija danes. — Danes ne obljublja ničesar, ker mora vedeti vsak otrok, da ne bo storil ničesar. Ničesar ni storil, za kar je bil plačan, tem manj bo delal tisto, za kar ni plačan. Čemu bi potem delal, tako misli Brnot. Ker pa sem storil demokratom s svojo listo uslugo, zato bom dnevnice gotovo potegnil še par mesecev. Ta Brnotova kalkulacija je rodila njegovo listo, ne pa organizirani proletarijat. Žal samo, da se delavci dajo izrabljati v take namene v veri, da je stvar odkritosrčna.

Zavarovanje rudarjev.

Novi zakon o zavarovanju delavcev z dne 14. maja 1922 je pritegnil splošnemu zavarovanju tudi delavstvo rudarskih podjetij, dočim so bili zavarovani rudarji do 1. julija 1922 za bolezen pri bratovskih skladnicah, za nezgode pa pri začasnih delavski zavarovalnici zoper nezgode v Ljubljani, je postal v smislu novega zakona osrednji urad za zavarovanje delavcev v Zagrebu edini nosilec bolniškega in nezgodnega zavarovanja tudi za rudarsko delavstvo. Rudarji so postali s tem novim zakonom deležni vseh samoupravnih pravic in važen faktor v pogledu razvoja modernega socialnega zavarovanja.

V organizatoričnem pogledu so bile in so zato nujne nekatere izpremembe. Predvsem, treba dobiti primerno podlago, da more osrednji urad za zavarovanje delavcev vršiti zavarovanje. — Zato predvideva

novi zakon, da bo vršil osrednji urad za zavarovanje delavcev svoje naloge potom svojih krajevnih organov. Princip enotne, vse delavstvo obsegajoče organizacije pa krši ta zakon sam, ki dovoljuje rudarskim podjetjem, ki imajo nad 2500 delavcev, lastne, vendar v okviru splošnega zavarovanja gibajoče se bratovske skladnice.

Z novim zakonom je bil podan torej nastopni dejanski stan:

Posle, ki so jih vršile doslej bolniške blagajne bratovskih skladnic v pogledu bolniškega, začasna delavska zavarovalnica zoper nezgode pa v pogledu nezgodnega zavarovanja, naj vrši po novem zakonu osrednji urad za zavarovanje delavcev potom svojih krajevnih organov.

In, osrednji urad je baš vršil priprave, da izvede reorganizacijo rudarskega bolniškega in nezgodnega

LISTEK.

F. E.:

Dalje.

Zgodovina socializma v Srbiji.

Zasebna last proizvodnih sredstev povzroča nepravilno eksploatacijo delavskih sil in le popolno združevanje proizvodnih sredstev more smotreno urediti gospodarsko življenje ter utrditi nov, pravičnejši družabni red. Tega pa more izbojevati samo delavstvo s političnim bojem, kakor se brez političnih pravic tudi ekonomsko ne more osvoboditi. In voditi te politične boje sistematično, to je naloga socialno demokratične stranke. Interesi delavskega razreda so pa isti po vseh državah, kakor je tudi njihova usoda v najožji medsebojni odvisnosti, zato mora biti delavske gibanje nujno internacionalno.

Glede na vse to zahteva srbska socialna demokracija predvsem:

1. Splošno, tajno, enako in neposredno volilno pravico za vse državljane brez razlike spola, ki so dopolnili 20. leto. Volilni sistem mora biti proporcionalen, mandati ne smejo trajati nad 2 leti in odpraviti se mora vsako omejevanje političnih pravic.

2. Neposredno ljudsko zakonodajo, široko avtonomijo posameznih upravnih enot in letno dovljevanje davkov.

3. Splošno vojaško dolžnost in uvedbo milice, odločevanje o vojni in miru po parlamentu ter internacionalno razsodišče.

4. Popolno svobodo misli, zborovanja in združevanja.

5. Popolno enakopravnost žene.

6. Proglasitev religije za zasebno zadevo ter popolno ločitev cerkve od države in šole.

7. Posvete, obveznost in brezplačnost šolskega pouka.

8. Brezplačnost pravosodja in pravne pomoči, volitev sodnikov, odpravo smrtne kazni in od-

9. Brezplačnost zdravniške pomoči in pokopa, škodnino za nedolžne obsojence.

10. Progresivno obdavčenje, odpravo indirektnih davkov in carine.

Glede na delavsko varstvo zahteva srbska socialna demokracija:

1. Stvarno nacionalno in internacionalno varstveno delavsko zakonodajo po sledečih osnovah:

a) določitev normalnega delavnika, največ osemurnega;

b) prepoved otroškega dela;

c) prepoved nočnega dela za vse panoge, kjer to ni neobhodno potrebno;

č) najmanj 36 urni neprekinjeni počitek tedensko za vsakega delavca; in

d) prepoved plačevanja delavcev s čemurkoli razen z denarjem.

2. Nadzorstvo nad vsemi industrijskimi in obrtnimi podjetji, preiskovanje in regulacija delavnih odnošajev v mestu in na selu preko državne delavske pisarne, okrožnih delavskih nadzor-

nikov in delavske zbornice. Za higijeno mora biti povsod dobro preskrbljeno.

3. Pravno izenačenje poljedelskih delavcev in poslov z obrtnimi in industrijskim delavstvom; odprava naredbe o poslih.

4. Vse delavsko zavarovanje mora prevzeti država, v upravi tega pa prepustiti delavcem odločujoč upliv.

Poleg tega programa, ki je kakor smo že povdarili zgolj okrajšan izpisek erfurtskega programa, je sprejel kongres še statut za strankarsko organizacijo in na teh osnovah je delovala in se razvijala potem stranka prav do svetovne vojne.

VI.

Srbska socialno demokratična stranka.

Državni prevrat l. 1903 je vzbudil torej tudi med srbskim delavstvom popolnoma novo življenje. Delavstvo je tega leta po dolgih desetletjih strašnega despotizma in reakcionarnosti končno vendarle kolikor toliko prosto zadihalo. Si osnovalo lepo strokovno organizacijo z „Glavnim radniškim savezom“ na čelu, a obenem si ustanovilo v „Srbski socialno demokratični partiji“ tudi krepko politično organizacijo. Obedve ustanovi sta vodili odslej usodo srbskega delavstva po razburkanih valovih tamošnjega političnega vrvenja, ki je bilo glede na stranske srbske politične borbe in brezobzirne politične metode vsa leta prav do svetovne vojne več ali manj viharno.

(Dalje prli.)

zavarovanja, ko je izdalo ministrstvo za šume in rude nastopno okrožnico: „Ministrski svet je na svoji seji dne 2. julija 1922 na predlog ministra za šume in rude sklenil sledeče: Da se z ozirom na veljavnost zakona o zavarovanju delavcev z dne 14. maja 1922 odloži spojitve rudarskih bratovskih skladnic za pomoč v slučaju bolezni s splošnim delavskim zavarovanjem v celi kraljevini do 1. julija 1925. in se še nadalje pušča v pristojnosti rudarskih oblastev po odredbah rudarskega zakona.“

S tem rešenjem ministrskega sveta se je hotelo ministrstvo za šume in rude izigrati kot zaščitnica rudarskega delavstva!

Dasi rešenje samo ne pove, na podlagi katerega zakona je mogel ministrski svet izpremeniti zakon, je vendar skoro gotovo, da se je ministrstvo za šume in rude oprlo na paragraf 211 zakona o zavarovanju delavcev, ki določa v svojem drugem odstavku: „Izvajanje tega zakona se sme v posameznih delih kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev z odločbo ministrskega sveta odložiti najdalje do dne 1. julija 1925.“

Kdor pazno prebere to določilo, mora uvideti, mora spoznati, da govori zakon o delih kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev, ne pa o delih zavarovanju zavezanega delavstva. Zakon je pustil organizaciji mož-

nost, da odloži izvedbo zavarovanja v posameznih delih naše države, to pa le vsled morebitne tehnične, nikakor pa ne stvarne neizvedljivosti.

Zato pomeni to rešenje ministrskega sveta protustavno izpreminjanje socialnih zakonov!

Cim obvelja to rešenje ministrskega sveta, dobi rudarsko zavarovanje povsem drugo obliko. — V smislu tega rešenja bodo vršile bratovske skladnice i vbodoče bolniško zavarovanje, dočim bo nosilec nezgodnega zavarovanja za rudarje osrednji urad za zavarovanje delavcev. S tem rešenjem se iznova ustvarjata dva vsopredna upravna aparata, ki dražita in zvišujeta na škodo delavstva — upravne stroške socialnega zavarovanja.

Separatnemu zavarovanju državnih železničarjev se pridružuje sedaj še separatno, v intencijah ministrstva za šume in rude, ter rudarskih oblastev zgrajeno socialno zavarovanje rudarjev!

Rudarji, vprašajte državne že, lezničarje, kako pojmuje ministrstvo saobračaja svoje socialne naloge, potem bo sodba o bodočem delovanju ministrstva za šume in rude še lažja. — Sodrugi rudarji iz Srbije, pa so obsojeni, da bodo čakali še do leta 1925 na izvedbo socialnega zavarovanja. —

Organizacije rudarske, zganite se! Delodajalci so se zganili in žanjejo že prve sadove. —

Ljubljanski volilci!

Danes v soboto ob pol osmih zvečer volilni shod v veliki dvorani hotela Union. Udeležite se shoda!

Zveza Delovnega Ljudstva.

POLITIČNI PREGLED.

Vladna kriza. Ljubljančane te dni prav malo zanima vladna kriza. Mislili bi nehote, da pomeni grobna tišina o tem važnem vprašanju bližajočo se — katastrofo. V Belgradu in Zagrebu pa nepretrgoma stikajo glave politiki in politični diletanti, kako in kdo bi se prej prirnil do ministrskih stolcev. In vendar je ta tilni boj kreposten, čeprav je sebičen. Demokrati zopet iščejo zvez v Zagrebu, radikalci pa premišlujejo, kako bi jo iztuhali, da bi na lep način napravili novo vladno koalicijo, pa naj si bo s Petrom ali Pavlom. Značilno je zlasti, da so srbijanski radikalci pričeli nastavljeni pastí prečanskim kalinom, ki so s takim navdušenjem sprejeli zagrebsko resolucijo. Čelo Davidovič, Protič in drugi politiki in strankarji naglašajo, da pomeni zagrebska resolucija spoznanje in priznanje edinstvenosti in zbujene težnje po sporazumnem delu v državi in za državo. To je vsekakor velik preokret na znanaj, ali je v notranjosti srske buržoazije ta preokret tudi dejansko nastopil, je drugo vprašanje, in če je nastopil, potem ni nobenega dvoma več, da je sedanja režimska koalicija blizu svojega — finis coronat opus. Le eno dejstvo lahko konstatiramo, to je, da je sedanji režim povsod obsvožen. In to je največja zasluga režima samega. Krona vsa pa je, da je tudi Pribičević šel pogledat v Zagreb.

Kaj je s hrvatskim blokom? Hrvatski blok še vedno ne ve, ali bi šel v Belgrad ali ne. Načelno je za to, da gre. Ima pa še vedno pomisleke. Zaupa Protiču ter skuša poiskati zbliznanje s srbiskimi agrarnimi strankami ter tistimi Srbi, ki so prepričani, da je v interesu obeh narodov, če se doseže sporazum in se uredi politika v smislu zahtev naroda. Blok je za miroljubno, a odločno zunanjo politiko. Stališče blokašev je torej povsem nejasno. V zmoti so pač blokaši, če mislijo, da dobe v sedanji

skupščini zaveznike med radikalci ali demokrati za revizijo ustave. Zupanja ne zasluži niti Protič, čeprav je baje izjavil, da je vidovdanska ustava nesreča, ter da bi bilo treba kreniti k narodni politiki leta 1918. Protičeva izjava je poklon blokašem, prav nič drugega, zakaj Protič je „svoi“ naravi celo manj demokratičen možakar kakor Pašič, ki ga že predobro poznamo.

Kaj pravijo Srbi o prečanih. Srbi pravijo: Preden smo zavezovali vas, prečane (Slovence, Hrvatse in Vojvodince), smo imeli svobodo in demokracijo. Sedaj ste pa vi, prečani, pokvarili vse; vso reakcionarno zakonodajo ste uveljavili pri nas. Pravite, da ste poslali v parlament civilizirane in napredne ljudi iz naprednejših krajev, pa so to nazadnjaki, da je nas sram pred njimi. Politiciste ste poslali, ki so virtuozni edino v tem, da so jim najslabši zakoni vzor, in so vse prinesli v Srbijo. Seveda, Srbi ne razumejo tega, da se to pri nas imenuje naprednost in civilizacija.

Balkanske zveze ne bo, pravi Ninčič, čeprav pišejo listi o njej. Ninčič že ve!

Italijanska zbornica in senat sta dala Mussoliniju in njegovi vladi popolna pooblastila glede eksekutivne oblasti za eno leto. Zbornica je odgodena.

Sonnino umrl. V Italiji je umrl, zadet od kapi, stari Sonnino, ki je bil nekaj časa tudi predsednik vlade. Kot diplomat je služil v Madridu, Berlinu in na Dunaju v svojih mlajših letih.

Pogodba glede sanacije Avstrije podpisana. Zasužnje Avstrije se je izvršilo s podpisom pogodbe, po kateri nastavi za Avstrijo zveza narodov svojo kontrolo. Arbeiter-Zeitung pravi, da je s tem zločin buržoazije nad neodvisno Avstrijo izvršen ter da bo šlo delo socialne

demokracije sedaj za tem, da se Avstrija hlapčevstva zopet osvobodí.

Orientska konferenca se vrši v Lausannu. Poteka konferenca še precej mirno. Očividno zmagajuje načelo prostosti morja. Le Anglija in Francija se bosta težje sporazumeli glede petrolejskih vrelcev v turški državi. Turčija dobi posest v Evropi, Bulgarija in Jugoslavija pa prosto izhodišče do morja brez posestne pridobitve. Italija se zlasti boji, da bi Jugoslavija iskala izhod na Jadransko morje. Na konferenci podpira Turčijo zlasti Rusija. V imenu Rusije pride na konferenco tudi Čičerin, doslej pa zastopa Rusijo Rakovskij. Konferenca se najbrže postavi na stališče glede vrelcev, da je to vprašanje interno turško. V nekaj tednih že izvemo, kakšno kuka-vičje jajce so izlegli na tej orientski konferenci.

Nova nemška vlada. Dočim je prejšnji kancelar Wirth vladal s katoliškim centrom, demokrati in socialnimi demokrati, bo vladal Cuno z bavarsko ljudsko stranko, centrom (katoliki) in demokrati. Cuno se doslej ni bavil s politikom, vendar stoji najbližje centrumu. Socialni demokrati niso storili v vlado ter bodo z ozirom na položaj Nemčije

ostali v milejši opoziciji. Nova vlada utegne krmariti Nemčijo pač le nekaj mesecev. Cuno je republikanec.

Razmerje strank v nemškem državnem zboru. Nemški državni zbor šteje sedaj 459 poslancev, ki se dele v naslednje stranke in skupine: 173 zedinjenih socialnih demokratov, 68 centrumašev, radikalnih nacionalistov 70, nemška ljudska stranka 20, komunisti 15, bavarska kmetiška zveza 4, hanoveranca 2, brezstrankarja 2.

Na Grškem imo zopet novo vlado. Novo vlado je sestavil polkovnik Gonatas.

Na Grškem so usmrtili prejšnje ministre. Dva so pomilostili. Anglija, Francija in Zedinjene države odredijo zaraditega finančno pomoč Grčiji. Tudi na lausansko konferenco bo ta dogodek vplival neugodno zlasti na položaj Grčije in tudi doma bo razburil duhove.

Clemenceau je v Ameriki pogo-rel. Potoval je v Ameriko, da bi prepričal Amerikance, kako potrebno je brzdati Nemčijo v zmislu francoske politike. Pravil je tam, da snuje Nemčija z Rusijo in Turčijo maščevalne načrte — pa je dobil krepko brco.

DNEVNE VESTI.

Vabilo na naročbo. Zunanjim naročnikom prilagamo poštne položnice in jih prosimo, da naročnino takoj obnove.

Zveza delovnega ljudstva je priredila tekoči teden mnogo volilnih shodov v Ljubljani. Vsi shodi so uspeli lepo.

Predavanje v Delavskem domu se bo vršilo zopet v sredo, dne 6. r. m. ob pol osmih zvečer na Turjaškem trgu 2. Predava šef-zdravnik okrožnega urada za zavarovanje delavcev v Ljubljani, g. dr. Demeter Bleiweis.

Uradniško pragmatiko mlatijo poslanci v belgrajskem odseku ter se praskajo za ušesi, češ, da leti iz nje sama slama. Tudi zloglasno četrto točko o kršitvi politične svobode so sprejeli. Proti je govoril sodrug Divac; vsi drugi poslanci (tudi demokrati) so glasovali za famozno določbo. Kje je poslanec Reisner? Kje je Deržič?

Narodni socialisti so vajeni podpirati demokrate. G. Pustoslemšek je poročal, da so tudi v p ejšnjem občinskem svetu že bili sklenili, da bodo volili demokrate za ljubljanskega župana.

Državni nameščenci še ne bodo tako kmalu dobili službene pragmatike. Z „Jutrovimi“ tolažbami torej ni stvar resna. „Jutro“ ali nič ne ve, ali pa vleče uradništvo zaradi volitev. Oboje je predznost, ker je že nešteto krat povedalo dan, do kdaj bo rešen uradniški zakon, pa še sedaj nič ni in prav dvomimo, ali bo prišla tista nesrečna božična draginjska doklada za uradništvo. Ne veruje itak nihče.

Proti osemurnemu delavniku. JDSarški kandidat dr. Jože Bohinjec in socialno politični referent JDSarskega generalnega štaba je objavil v „Narodnem gospodarskem vestniku“ članek proti osemurnemu delavniku.

Mestni delavci — ne zaslužijo pozornosti sedanjega demokratskega ljubljanskega komisarijata. Občinski svet pod Peričevim županstvom je izdelal za mestne delavce službeni red, ki daje delavcem stalnost in pravno podlago za službeno razmerje. Razpust občinskega sveta je preprečil izvršitev tega sklepa, ki se pa sedanji režim nič ne briga zanj pa tudi sploh ne za mestne delavce. Agitirajo pa med temi delavci zajedničarji in demokrati. Da, da, tudi ti siromaki imajo volilno pravico, zato jim je treba zagnati nekaj — obljub, ki bi jih bili vsaj zdaj lahko izvedli, ko so imeli komisarijat.

Osemurni delavnik odpravljen. „Jutro“ nič ne poroča, da je izšla naredba, s katero se ukinja osemurni delavnik.

„Jutrovci“ kličejo Davidoviča na pomoč. Davidovič je pisal „Jutrovcem“ (na povabilo), da naj bodo demokrati složni. Pisal je pa „Jutrovcem“, ne zajedničarjem. Zajedničarje je torej Davidovič že v Zagrebu potegnil.

Konec NSS. Jadranska banka se v kratkem združi s Praprotnik-Zerjavovo „Slavensko banko“. S tem ugasnejo denarni viri NSS, kar pomeni njeno združitev z JDS ali pa njen konec. Tozadevni skleni so že stavljani v obojestranskih upravnih svetih.

Socialno delo zajednice. Generali zajednice so ljubljanski veletrgovci, ki bijejo ravno te dni najhujši boj proti več kot upravičenim zahtevam svojih uslužbencev, ki so danes najslabše plačan stan v Sloveniji. Kaj pravi k temu NSS?

Reakcionarni volilni red. V tokovem uvodniku „Slov. Naroda“, glavneora glasila „Jugoslov. zajednice“, pledira eden zajedničarskih generalov, g. R. Pustoslemšek, še za reakcionarnejši volilni red, kot je sedaj. S tem je gospoda nehote odkrila, na čigavem zelniku je zrasel ta monstrum. In NSS se ne sramuje hinavsko zavijati oči, češ, da je tudi ona proti njemu.

Pozor pred antraksom. Okrožni urad za zavarovanje delavcev nas prosi, da objavimo tole obvestilo: Kakor poroča šef stalne bakteriološke stanice v Ljubljani, se je zadnji čas pojavilo med domačimi živalmi precejšnjo število vranječnega prisada (Anthrax, Milzbrand). Ta zelo nevarna kužna bolezen se s kožami, ščetinami, žimō itd. obolelih živali prenaša posebno na usnarje, krtačarje, sitarje in mesarje. Prvi znak je nevaren tvor (pustula maligna) na infekciji izpostavljenih mestih, posebno na rokah in na obrazu. Vsak tak tvor je torej takoj javiti zdravniku, ki bo odredil potrebno zdravljenje in bakteriološko preiskavo. Delavci prej imenovanih poklicnih kategorij pa naj pazijo, da preprečijo pri delu vsako poškodbo kože in da vsako tudi najmanjšo ranico obvežejo z neprodirno obvezo.

Deset milijonov dolarjev Blerovega posojila zopet pošljejo Amerikanci. Radovedni smo, zakaj jih bo vlada porabila. Blerova skupina bo kontrolirala; je že poslala svojega zastopnika.

Trapasti stanovanjski davek je povrnul Brnot. Akcijskemu odboru je predložil najbrže Brnot pred meseci davčni načrt na stanovanja. Akcijski odbor gotovo ni imel časa računati, pa je sprejel oslarijo, ki mu jo je prezentiral bolni veleum. Nekaj zgledov. Delavec, ki ima dve sobi, kuhinjo in mostovž, ter tri osebe, bi moral plačati Brnotovega davka

